СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. — РІК XLIII. Ч. 198. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 26 серпня, 1935. — VOL. XLIII. No. 198. Jersey City, N. J., Monday, August 26, 1935. THREE CENTS

ПРИМУСОВА ПРАЦЯ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ ПІД ЗАГРОЗОЮ КАРИ

НЮ ЙОРК. — Здорові члени безробітних родин, що побирають допомогу з прилюдних фондів, мають записатися в бюрах краєвої служби для повного заняття. Як цього не зроблять, не дістануть більше допомоги на прожиток. А коли це батьки, що мають обовязок утримувати родину, то ще будуть поставлені перед суд і дістануть кару за занедбання родини. На таке поступування згодилися представники ріжних нюйорських допомогових агенцій. Для приспішення відбудови суспільного ладу представники придумали ще нові роботи для 20,000 осіб. Обовязок праці зачинається з понеділком, 26. серпня ц. р., в годині 9. рано.

В КАНАДІ ПЕРЕМОГЛИ ПРИ ВИБОРАХ ФАНТАСТИЧНІ ОБІЦЯНКИ.

КАЛҐАРІ (Алберта, Канада). — У четвер, 21. серпня, відбулися вибори до провінціонального сойму. Зпоміж ріжних груп і партій перемогла Ліґа Соціяльного Кредиту. Вона обіцяла кожному дорослому громадянинови 25 долярів платні місячно. Кандидати цієї Ліґи здобули перевагу в 59 округах на всіх 63 виборчих округ. Голова Ліґи, Вілліям Абергарт, обіцяє виплатити перші платні впродовж 18 місяців. Щоб ці обіцянки сповнити, треба буде мати 120 міліонів долярів річно.

У Вінніпеґу й інших містах Канади бонди провінції Алберта або впали на ціні або загалом ніхто не хотів їх купувати, коли розійшлася вістка про вислід виборів.

ОГОЛОШУЮТЬ ПЛАТНІ ДИРЕКТОРІВ ВЕЛИКИХ КОМПАНІЙ.

ВАШИНҐТОН. — Одинадцять великих компаній не протестували проти домагання, щоби подати комісії забезпеки й виміни річні звіти їх фінансових оборотів та платень директорів. Є це головно нюйорські корпорації, контрольовані поодинокими багачами. Їх директори не належать до найвище платних, хоч мають добрі нагороди за свою працю.

НОВА КРАЄВА РАДА ПРАЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Президент іменував нову Раду Праці. Є це властиво Краєва Рада Відносин Праці, що її предвиджує недавно ухвалений законопроєкт Вагнера про колективну угоду робітників з підприємцями. В склад Ради входять: Йосиф Варен Меден, адвокат з Питсбурґа, голова; Іван Михайло Кармоди з Ню Йорку й Едвин С. Смит з Месечусетс, члени. Всі вони мають довголітню практику в робітничих справах.

НЕВТРАЛЬНІСТЬ АМЕРИКИ УХВАЛЕНА.

ВАШИНҐТОН. — Заки конґрес розїхався на вакації, приняв іще в останній редакції резолюцію про невтральність Злучених Держав на випадок війни. Резолюція вяже президента і він має видати відповідну проклямацію, коли би справді вибухла війна між Етіопією й Італією до 29. лютого 1936. р. На випадок війни ніодна з воюючих держав не дістане муніції з Америки.

Таксамо остаточно обі палати конґресу погодилися в справі однакового тексту закону про вжиткові компанії. Над цим законом був великй спір між сенатом і палатою послів.

Вирівнано також на конференції розбіжности в законі про ціну і продукцію мягкого вугля.

ПІВТРЕТЯ МІЛЮНА ДІТЕЙ У КАТОЛИЦЬКИХ ШКОЛАХ АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК. — У католицьких кругах обчислюють, що з новим шкільним роком впишуться до католицьких шкіл 2,609,000 дітей. Усіх шкіл буде 10,500. Нових учнів в елементарних школах буде 150,000, а всіх учнів у тих школах буде 2,180,000. У вищах школах („гай скул'') буде 286,000, в університетах ікаледжах 115,000. Решта піде до ріжних фахових та професіональних шкіл.

АВТОМОБІЛІСТ ЗАПЛАТИВ КАРУ ЗА НЕПОСЛУХ ПОЛІЦІЇ ВПРОДОВЖ 2 ЛІТ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорська поліція від двох літ шукала Сіднія Ґолдвина, що все зіставляв свій автомобіль у недозволенім місці, діставав наказ заплати кари і ніколи наказу не послухав. Аж тепер його придержали і він за 19 випадків непослуху поліції заплатив 120 долярів кари. Поліційний судя назвав його щасливим чоловіком, коли він за стількикратній непослух не дістав тюрми.

17. ВЕРЕСНЯ 1937. Р. — ДЕНЬ КОНСТИТУЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Президент підписав резолюцію конґресу з зазивом святкувати день 17. вересня 1937. р. як 150-ліття приняття американської конституції. До святкування цієї важної події мають бути пороблені відповідні приготування. Президент видасть своєчасно відповідну проклямацію.

УСПІХ УКРАЇНСЬКИХ ТАНЦЮРИСТІВ.

Офінор подає з Лондону, що на конґресі національного танку найбільше признання дістала українська трупа, що прибула з Києва, яка складалася дійсно з надзвичайних танцюристів. Вся преса писала з захопленням про їх виконання та містила їх портрети. На жаль, Українці були змушені виступати як секція делеґації Совєтів.

ЗА ЗЛОВЖИВАННЯ І ЗНАСИЛУВАННЯ ЖІНОК.

Перед судом у Москві стане керманич московського „Інтуріста” Меші чи пак Ґалустов за присвоєння кількадесять тисяч рублів і знасилування 852 жінок. Процес проти цього большевицького Синьобородого викликав велику сензацію, бо від революції не було ще такого процесу. Розправа проти Ґалустова протягнеться три дні.

ПРОДАВ 297 ЖІНОК.

Румунська поліція арештувала ватаґу торговців живим товаром, яка під проводом Юлія Прєтара вивезла минулого року зі Семигороду і Буковини 297 жінок. Поліція Румунії і цілої Европи шукала Претара від довшого часу, але злочинець умів так зручно затирати за собою сліди, що поліції ніяк не вдавалось його схопити. Недавно, бо в травні ц. р., пропала дуже гарна донька купця, яка пішла за орудками, і від того часу пропав за нею всякий слід. Ще вполудне бачили її на перехресті кількох вулиць, як ратувала якусь старушку, що зімліла. Одночасно надїхав гарний самохід, висів елеґантний власник і запропонував молодій дівчині, що відвезе старушку до шпиталю. Щойно пізніше виявилося, що Претаре рааранжував цілий цей випадок зі старушкою, щоб схопити молоду гарну дівчину. Поліція арештувала 9 жінок і 5 мужчин, спільників Престара.

СПЕКУЛЯНТИ.

Прокуратура в Харкові розслідила низку випадків із спекуляціями на помешканнях. Виявилося, що на Сергіївській площі вже кілька літ існує так зв. „чорна біржа”, де відкрито спекулюють державними й кооперативними помешканнями. Десятки спекулянтів сидять у скверi й ніби читають ґазети, очікуючи клієнтів. Щоби вступити з таким маклером у переговори, треба сісти біля нього й натякнути про свої мешканеві справи. Маклер відводить клієнта на бік і починається торг... За 4,000 рублів можна дістати добре помешкання.

Явище спекуляції помешканнями викликане (що замовчує комуністична влада) браком помешкань, що їх, не зважаючи на „буйне будівництво”, ніколи не можна дістати звичайному громадянинови законним шляхом.

НЕПОСИЛЬНА БОРОТЬБА З БИКОМ.

У лісі коло Супрасля недалеко Білостоку бик убив 62-літнього пастуха Петра Осташевського. Тіло Осташевського знайшли в лісі, побіч нього потратовану траву і поломані молоді дерева. Виявляється, що старенький пастух звів розпучливу боротьбу з биком.

ЛЯЦЬКЕ ПІДЮДЖУВАННЯ.

„Ілюстровани Курер Цодзенни” в ч. 168 у статті п. з. „Перейдім у Східній Галичині від слів до діл” пише між іншим таке: „Засадою, що від неї не сміє бути відхилення, повинно бути: кожний староста є амбасадором польщини, кожний учитель її консулем. Але щоб напр. учительство могло виконувати таку ролю, не вільно повторяти нам помилок минулого. Пригадуємо, що впродовж 1927—1930 р. скількість вселюдних шкіл на території тернопільського та львівського воєвідства збільшилася на 33, але в тому самому часі скількість вселюдних польських шкіл на тій території впала на 27 менше (а скільки українських шкіл перемінено на утраквістичні, а на ділі на польські, — про це не пише! — Наша прим.). Польська школа є фортецею польщини. А не вільно допустити до цього, щоб в українських, або утраквістичних школах — отже таких, де вчиться також польська молодь — виховники Українці виховували молодь у нехіті або в ненависти до польської держави, а в усякому випадку в байдужности супроти тої держави. А тимчасом як мається справа в практиці, хай засвідчить випадок, відомий владі, що трапився високому урядовцеви поліції в околицях Коломиї. (Чи Коломия має бути також „фортецею польщини”? — Наша прим.). Той достойник їде автом. Авто псується. Малі школярі обступають авто. Деякі з них просять кілька ґрошів. Одного з підростків питає наш подорожній: „Що ти зробив би, якби я дав тобі 10 ґрошів?” — Купив би цукорків. — „А колиб ти дістав 10 злотих?” — „Купив би стрільбу та стріляв би до Ляхів”. Один зі школярів відповідає, що живе в Україні, другий не чув нічого про президента Мосціцького. про президента Масціцького”. Чи можна вчителями в Східній Галичині оставляти Українців, що в той спосіб виховують молодь? Хтось відповість на те: а від чого є візитатори? Отже, на жаль, у багатьох місцевостях Східньої Галичини візитаторами є також Українці. (Шкода, що „Курієр” не подав їх числа! — Наша прим.). Такий стан річей треба припинити, якщо не хочемо вести самогубної політики”.

„ХЕМІЧНА ЛЮДИНА”.

У Берліні закінчилася вистава „Чудо життя”. Дирекція видала комунікат, що новітня хемія може при допомозі аналізи розложити тіло людини, яке важить 75 кг., на 27 складників. Між цими складниками буде 40 кг. кисня, 2 кг. вапна, 1 кг. фосфору, 200 гр. хльору, 175 гр. сірки, 150 гр. азоту, 5 гр. заліза, 3 гр. магнезії, 1 гр. алюмінію, трохи міди, цини і брому. Дирекція вистави підкреслила, що таким чином зладжено рецепту на будову „хемічної людини”. Наукові кола заявляють, що саме ця аналіза виявила, що проблеми життя не можна розвязати законами фізики і хемії.

ПЕРША ДИТЯЧА КОЛЬОНІЯ НА БУКОВИНІ.

В Рівні над Черемошем комітет для охорони здоровля українських дітей заснував дитячу кольонію.

40-ЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ҐІМНАЗІЇ В ПЕРЕМИШЛІ.

Згагоди 40-ліття української ґімназії в Перемишлі окремий ювилейний комітет рішив видати „Альманах” з історичними розвідками, біоґрафіями й споминами, знимками, тощо, і звертається до бувших учнів, професорів та прихильників взяти в ньому участь.

ЗІ СХОДУ СВІТЛО!

Безнастанно переконуємося, що наша бідна Европа не може дорівняти Сходови. Почалося від фільософій, літератури, архітектури і т. ін. Тепер учені устійнили такий факт, що змисл красок у східніх народів безпорівняно вище розвинений, як у нас. І так, прим. у Кашмірі, де виробляють відомі ніжні й тонкі матеріяли, ткачі вживали триста ріжних красок, яких европейські фабрики не тільки зовсім не знають, але які в Европі не вміють навіть одну від другої відріжнити.

АНҐЛІЙЦІ ЛЮБЛЯТЬ СТРАХІТТЯ.

Усі знають Анґлію й Анґлійців як найбільш тверезий і розумний край і нарід під сонцем. Тимчасом у цій розумній країні ще й досі незвичайно в моді старі замки, в яких „страшить”. Як довідуємося з анґлійських часописів, аґенти і маклери, які займаються купном і продажем домів, мають виказ біля 150 замків в Анґлії і Шкотії, в яких „страшить”....

ДВОБІЙ МІЖ ШЕФОМ І ДИРЕКТОРКОЮ.

У Будапешті, місті паприки і темпераменту, почалася цікава афера. Директорка одного з найбільших домів моди, пані Катонай, яку буцімто образив її шеф, власник того самого дому моди, визвала його, за всіми правилами кодексу чести, на двобій. Вона мотивує цей свій крок тим, що як вдова вона є самітною і не має можливости звернутися до якогонебудь мужчини, щоб її оборонив. До речі: пані Котонай є одною з найкращих мадярських мистців шерму, отже вислід двобою для її противника дуже й дуже непевний!

В СОВЄТСЬКИХ ШКОЛАХ.

Совєтська влада любить похвалитися своїми „успіхами” в справі ліквідації неграмотности... Як на ділі представляється ця справа, покажують опубліковані офіційними орґанами інформації про стан у совєтських школах... Орґан наркомпроса „За Комун. Просв.” з дня 12. липня пише, що в школах проявляється катастрофальний брак підручників. Нема зошитів, олівців, чорнил і пер. Цілком зникли з овиду таблиці. Зрештою нема крейди для писання на таблицях. Цілком зле стоїть справа і з географічними мапами й атлясами. Мап Північної й Південної Америки майже цілком нема, ґльоби, що їх випустили совєтські фабрики, зовсім не до вжитку. Нема навіть добрих мап і совєтського Союзу.

З тих інформацій комуністичної ґазети можна бачити, як „високо” стоїть у совєтському Союзі шкільне навчання. Отже коли влада не в силі навіть орґанізувати освітної праці серед шкільної молоді, то щож тоді говорити про „суцільну ліквідацію неграмотности”?!

ПОЛЬЩА „ПАЦИФІКУЄ” УКРАЇНСЬКЕ НАСЕЛЕННЯ ВОЛИНІ

ЛЬВІВ. — Волинь цілковито відтята від звязку з іншими українськими землями під Польщею, а головно з Галичиною. Т. зв. „Сокальський кордон” скріплено новими тайними приписами. Приватною таємною дорогою доходять до Львова з Волині страшні вісти. По волинських селах бушує польська жандармерія, військо й хмара польських шпигунів. Українських селян немилосердно катують і граблять. І розстрілюють. У всяких проявах української активности добачує польська влада революційний спротив населення, звернений проти польського панування. Переводять брутальну „пацифікацію”, яка переходить розміром дику галицьку „пацифікацію” з 1930 р. Про те все польська преса мовчить. Заведено гостру цензуру на всі листи, які висилають з Волині, як теж часописні інформації про Волинь.

(Оті відомости переслано редакції „Свободи” з краю з наскрізь вірodостойного жерела, а лист вислано поза границями Польщі).

ЩЕ ОДИН ПОСОЛ.

ЛЬВІВ. — Українським кандидатом до польського сойму з Лемківщини проголошено Володимира Соловія, земельного власника з ліського повіту.

„СВОБОДИ” ДАЛІ НЕ ДОПУСКАЮТЬ ДО УКРАЇНЦІВ У РУМУНІЇ.

ЧЕРНІВЦІ (Буковина). — Не зважаючи на всі заходи, які пороблено перед румунською владою, щоб допустила американсько-український часопис „Свободу” до Румунії, як і на те, що була дана обіцянка, що часопис буде допущений принаймні для редакційної обміни, румунська почта не доручує „Свободи” ні приватним особам, ні редакціям.

ЦЬКУЮТЬ НА УКРАЇНСЬКИХ СВЯЩЕНИКІВ.

ЧЕРНІВЦІ. — Румунські щоденники „Універсул” і „Курентул” завели постійні рубрики, в яких накидаються на українських священиків на Буковині за те, що вони не хочуть погодитися з тим, що настали інші часи та що вони жиють у румунській державі. Ось що ті ґазети представляють як великий злочин:

„Студент Димуряк Теодор з черновецького теольоґічного факультету розвиває широку українську діяльність у Суховерхові. Ввесь вільний час перебуває між селянами не щоб їх привчити добрих річей, але щоб їм вщепити українські химери”.

От отой теольоґ, як подає румунський писака, „промовляє до селян, підбадьорюючи їх, щоб держались українського ідеалу, бо Україна більша й багатша від Румунії й заниматиме й великі частини Румунії”. Він каже селянам вірити, що Буковина буде належати колись до України.

Про другого богослова Українця, Юрія Завадовського, пишуть, що тін теж веде злочинну роботу, бо вчить українських селян співати „українські ірредентистичні пісні”. Він то робить з ґіпсу погруддя Шевченка і роздає їх безплатно селянам, кажучи, щоб їх тримали в себе, бо Шевченко це „їхній апостол, що оспівував волю українського народу”. Цей богослов, пише румунський доносчик, дораджував українським селянам, щоб запалювали перед погруддями Шевченка каганці і щоб вони ґоріли день і ніч.

ЛЯК ПЕРЕД ШПИГУНСТВОМ.

ТОКІО (Японія). — Японська поліція придержала американський товаровий корабель „Ґолден Мавнтен” з Сан Франсіско за те, що він вїхав у заказану смугу, на якій знаходяться воєнні укріплення. Пошукують теж двох студентів, які були на кораблі і знимали фотоґрафіґні знимки та десь зникли.

ІТАЛІЙСЬКІ МАНЕВРИ В АЛЬПАХ.

БОЛЬЦАНО (Італія). — В цілій Італії розпочалися маневри, в яких беруть участь 350,000 жовнірів. Европа ще не бачила такої сили війська на маневрах. Яких 150,000 жовнірів згромаджено в Альпах. Тут вправляються в тім, як би якнайскорше перевести армію до Австрії, на випадок, якби її хотів загорнути Гітлер, чи якби і в самій Австрії зчинився переворот з наміром прилучитись до Німеччини.

НЕ ДАЮТЬ ІТАЛІЇ НІЧОГО НА КРЕДИТ.

ЛОНДОН. — Анґлійські банки відмовили дальшого кредиту італійським купцям і промисловцям. Зроблено це не тільки в Лондоні, але і в Африці. Кажуть, що анґлійські та французькі торготці з Кенії, Єгипту і Судану доставили Італії багато збіжа і худоби та мають ще дальші замовлення. Але Італія за те не заплатила, а тільки обдарувала представників торговельних фірм ордерами й обіцянками та погостила їх гучними обідами. Тепер ті торговці заявили, що достарчатимуть Італії товари тоді, коли вона заплатить довги, а за товари платитиме готівкою.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$ 2.00	One year	$ 2.00
На пів року	$ 1.25	Six months	$ 1.25
В Джерзи Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СПІР ЗА ПУСТО-ДУРНО

В Галичині повстав розкол між нашим громадянством через вибори до польського сойму і сенату. Як бачимо, найбільша леґальна українська партія, Українське Національно-Демократичне Обєднання, вже проголосила навіть українські кандидатури до сойму, йдучи тут у порозумінню з клерикальною партією. Зате націоналісти, радикали і соціялісти здержалися від участи в тих виборах. Оте розєднання довело до нової міжпартійної боротьби, яка, річ ясна, не має доброго впливу на народні маси і відриває їхню увагу від боротьби з окупантом та ослаблює наш український протипольський фронт.

Думаємо, що боротьба за те, чи нам іти до виборів до польських законодатних тіл, чи не йти, є цілком зайвою. Принаймні в теперішнім виді, коли вже бралося участь у попередніх виборах. Бо можна було вже давно стояти на такім засадничім становищі, що нам нічого шукати в Варшаві. Можна було навіть довести до цього, щоб наш нарід вибирав послів, але тільки на те, щоби вибрані посли не були висланиками до польського сойму чи сенату, а щоб утворили своє власне репрезентативне українське тіло, яке проголосило би перед світом, що до польського сойму чи сенату не вступить, щоб тим чином звернути увагу світа на нищення Польщею українського життя.

Факт є, що серед такого режіму, який досі був у Польщі і який продовжується, наша соймова репрезентація може для нас дуже мало зробити, або й цілком нічого. Користь хіба та, що дехто з „безробітних" діячів може підратувати своє матеріяльне існування польськими дієтами. Але з другого боку, саме ті дієти і ті вільні залізничі білети, що їх посли мають, можуть бути свого роду деморалізаційним чинником. Саме вони можуть у багатьох заважувати, коли приходиться вирішувати ось таку справу як ту, щоби, будучи вибраним послом, зрезиґнувати в імя вищої справи з почестей і матеріяльних користей і вигод та стати на становищі, достойнім українського імени. Та про це згадуємо тільки мимоходом, стверджуючи, що можливо булоб і так поступити. А коли ми так не поступили і не думаємо ще й тепер поступати, то це маловажна справа, чи ми хвилево ідемо до виборів, чи ні. Ми погодилисяб з тими, що не пішли до виборів, якби вони були стали на засадничім протипольськім становищі ще при попередніх виборах, або якби були тепер виразно заявили, що не підуть до виборів, поки західньо-українські землі під Польщею не дістануть принаймні автономії, поки не буде знесений сокальський кордон, поділ українських земель на воєвідства і т. п. Тоді принаймні нарід знав би, як українські леґальні партії радикально вимагають від Польщі того, що Українцям належиться леґально навіть у розумінню тих, що віддали Польщі українські землі.

НЕ ВІЛЬНО МОВЧАТИ ПРО ПОДІЇ В СОВЄТАХ

Від кількох місяців почали появлятися в ґазетах Герста статті про страхіття в Совєтах, головнож на Україні під большевиками. Зпочатку вісти, писані ріжними наочними свідками, виглядали на неймовірні, бо цілими літами світова преса вірила твердженням совєтського уряду. Навіть сам Герст не хотів поміщувати колись комунікатів українських орґанізацій, між іншим меморіялу Обєднання. Аж як щось зіпсулось у відносинах між Совєтами й Америкою, почали трубіти на відворот. З такого стану скористали деякі лицарі пера і стали писати до американських ґазет англійською мовою сензаційні дописи. Вони багато говорили про Україну, отже самозрозуміле, що українські ґазети радо поміщували згадки про ті статті, а то й переповідали цілі статті. Але якось викрилося, що ті дописувачі мали власний інтерес на оці і перебрехалися. Большевицька платна преса лише ждала такої нагоди, щоб назвати брехливими всі статті про большевицький жорстокий режім. Тому американська преса стала обережнішою й тепер, напр., Герстові ґазети містять фотоґрафії пашпортів та інших документів авторів на знак, що вони побували в Совєтах і тому можуть докладно знати про тамошні відносини. Так теж сталося тепер і з найновішим дописувачем Герстових ґазет, Адамом Тавдулом, що побував 3 роки в Росії, з того довший час на Україні, знав особисто, між іншими, Скрипника і від нього довідався багато інформацій про політику Москви супроти України. Отимто й для нас вісти Тавдула дуже важні і ми їх хоч у части переповідаємо нашим читачам.

Адам Іванович Тавдул, з роду сибірський Москаль, жонатий з Українкою, у своїх дописах відноситься до України прихильно. Інтересне є його письмо, вислане до редакції „Нового Русского Слова" в Ню Йорку, в якому він згадує про свої статті в Герстових ґазетах і просить, щоб їх, в імя вищої справи, взяти поважно та зробити належний розголос. В листі згадує він лише про Росію, але в статтях згадує льояльно про Україну. В листі, поміщеним у „Новом Русском Слові", читаємо між іншим таке:

„Майже три роки я пережив у совєтській Росії, працював разом з „ґіґантами" і як комуніст та чужинний спеціяліст (Тавдул є американським громадянином і має високі інжинірські школи. — Ред.), а крім того зі знанням російської мови, я мав нагоду побачити неодно, що так дбайливо скривають большевики перед чужим світом. У Росії, замісць царства робітників, я знайшов голод, смерть, людоїдство і небувалий, ба, нечуваний гніт та визиск робітників і селян.

„Як спеціяліст, я зробив карієру в совєтській Росії, але, не зважаючи на те все, я втік від того страхіття з цілою сімею. Я знав, що вертаюся в Америку, де під цю пору є більше як 10 міліонів безробітних. Але ліпше жити в Америці в часі неймовірної депресії, ніж мати всі можливі привілеї чужинця в Росії і дивитися на ті неймовірні муки і знущання, які переходить усе населення Росії, з винятком невеликої горстки бюрократів.

„Я знаю, що проти мене розпічнеться кампанія, страшення, наклепи, очернення та всякого роду репресії. Але, не дивлячись на те все, ми не сміємо мовчати. Всі робітники, селяни й інтеліґенція, з котрими я розмовляв у часі мого побуту в Росії й зискав їх довіря, молили мені розказати робітникам і селянам за границею Росії правду про Росію.

„Тільки правдою зможемо помогти робітничому рухови і тільки нашими правдивими інформаціями можемо перестерегти робітників перед страшним розчаруванням, а з тим і перед зростом фашизму й реакції загалом".

На кінці взиває Тавдул поворотців із совєтської Росії, щоб вони зорґанізувались у товариство для систематичного поширювання правди про большевицькі страхіття.

ЗАГАДОЧНА СПРАВА

(Лист з Парижа).

Огірковий сезон у Парижі нагадує собою у великій мірі відповідний період в кождім іншім великім центрі, а особливо в цьому році, коли літні гості, чужинці, налякані дорожнечею й політичними розрухами, майже цілковито збойкотували французьку столицю. Даремне директори великих готелів та славних мюзік-голів заєдно поглядають на двері, очікуючи нарешті побачити костистого Анґлійця, огрядного Голяндця, чи любого їх серцю заокеанського гостя. Це все зникло і вони тепер вже низько кланяються якомусь-там Сербови чи Руминови так, як недавно ще витали Ракефелерів, Вандербілдів і т. п.

Але хоча чужинці і були завше необхідною складовою частиною літнього Парижа, справжні Парижани пізнавали вакації по інших, непомітних для стороннього ока прикметах, а особливо по відсуненню на осінь усяких голосних процесів, на які французька публика є дуже ласа.

Отже коли в судовій хроніці зявлялася суха вістка, що така чи така, давно очікувана сензаційна справа відкладена на жовтень, то горяча аматорка таких сензацій спокійно пакувала свої валізки і відїздила на море, чи в гори, в залежности від темпераменту та фінансових можливостей.

Цей звичай вкорінився так міцно, що коли на пару днів до замкнення судової сесії в деяких ґазетах зявилося коротке справоздання з процесу Полєт Куйби й архикнязя Вільгельма, відомого в нас. як Василь Вишиваний, то не лише любителі судових справ, але кожний пересічний Парижанин широко відкрив очи. І дійсно було чого.

Процес, який упродовж 10 місяців комуністична преса називала найскандальнішим процесом нашого сторіччя, і який дійсно мав би бути таким, колиб він мав оголошені пресою підстави, відбувся на протязі кількох годин так несподівано, що більшість ґазет не прислала навіть своїх заступників, а що найцікавіше: у відсутности головного обвинуваченого, його оборонців та всіх свідків, які моглиб зізнавати на його користь. Останньому, правда, нема чого дивуватися, бо архикнязь Вільгельм уже перед місяцем опустив Францію, і тому, згідно з французьким законом, не міг бути репрезентований ніяким оборонцем. Тому противна сторона мала легку працю звалити все на відсутнього, а мимоходом і на Україну й Українців.

А валити було кому. Правда, фактично одиноким свідком обвинувачення був В. Панейко, але зате як позивач він був заступлений двома відомими адвокатами, Левном та Депре, в той час, як обвинувачену боронили аж три добрі адвокати, які дивним збігом обставин всі оказалися комуністами, а один навіть рідним зятем „французького Леніна", депутата Кашена.

Треба зазначити, що ця могутня оборона не мала перед собою дуже тяжкої праці і той, хтоб судив про процес за статтями в комуністичній пресі, був би дуже здивований тим, що він почув на процесі. Дійсно преса говорила про мілІонові шахрайтсва на річ відбудови української державности, королівські приняття в найліпших готелях та замовлення в модних склепах, яким позаздрилаб сама Марія Антуанета, а на суді виявилося, що на одинокому приняттю в готелю Ріц були... три особи, що один модний склеп вимагає заплати за пару суконь, і що висота признаних судом шахрайств досягає . . . 25,000 франків (коло $1000), з яких 20,000 (двацять тисяч) позичив на пропаґанду В. Панейко.

Очевидно, що при такому стані річей процес не міг тревати дуже довго, бо не було про що говорити. Полєт Куйба, яку кореспондент „Журналю" описує як куховарку непевного віку, що прибралася на свято, зізнала все, що її питали і що її не питали, і то в такий спосіб, що всім стало ясно, що бідна дівчина була несвідомо заплутана в міжнародню інтриґу для відбудування неіснуючої України та реставрації Габсбурґів і що для цього вона замовила собі три сукні та позичила у В. Панейка 20,000 франків.

Правда, при всій добрій волі судді навряд чи повірилиб у таку наївність 42-літньої жінки, яка вже коло 20 років оберталася в біржевих та фінансових колах і, не маючи ніякої освіти ні протекції, дійшла до становища особистої секретарки самого Ротшильда, колиб на допомогу їй не виступив одинокий свідок обвинувачення. В. Панейко заняв своїм зізнанням найбільшу частину розправи. Він подрібно зазначив судови всі свої титули: підсекретаря, делеґата на мирову конференцію та редактора українських ґазет, і не менше подрібно поінформував, як він, яко старий приятель, старався навернути архикнязя на шлях моральности, і як той не звертав уваги на його мудрі поради. Правда, всі ці розмови провадилися в чотирі очі, але як же не повірити бувшому міністрови та редакторови поважних ґазет!

Після цього зізнання, яке було єдине, що на нього могло спертись обвинувачення, адвокати сказали пять блискучих промов, у яких мало було справи про обвинувачену, а більше про історію Габсбурґів, починаючи від Рудольфа, і інших королів та принців, як природніх шахраїв та шантажистів. Говорили теж історію про мілІонові шахрайства, але пояснювали, що „жертви" не хотіли позивати Габсбурга чи то з жаху чи то з сорому, і тому не фіґурують на процесі, і що тому треба низько схилити чоло перед тим, хто не побоявся вимагати назад своїх кріваво зароблених 20,000 франків.

Тому, що ніхто не мав права сказати нічого проти через відсутність обвинуваченого, суд став на формальній точці закону і, признавши факти незаперечними, засудив обвинувачену умовно на три роки, то є звільнив її негайно і виміряв відсутньому 5 років вязниці та 2,000 франків гривни. Одночасно він признав, не вважаючи на відсутність формальних документів, висоту спроневіреної квоти на 25,000 франків.

Так похапцем закінчився цей процес, що мав бути великою сензацією, і не знати, які він буде мати наслідки. Чи буде присуд зломаний, чи буде мати місце дипльоматична інтервенція.

Але найбільше в цій справі є цікавим становище французької преси, яка завше уділює багато місця найдрібнішим судовим справам. Більша скількість ґазет не написала нічого, або помістила тільки нотатки з присудом, а менша дала статті, яких не зрозуміє і найліпший знавець судових справ. Навіть „Попюлєр", який вів перед процесом найгострішу кампанію проти архикнязя, а особливо проти України, обмежився туманними натяками та описами, старанно замовчуючи всякий фактичний матеріял. Отже, очевидно, комусь було треба, щоб пересічний читач побачив присуд, але щоб не розумів, що властиво та вся авантура означає.

Такий є покищо фактичний стан річей. Але тому, щоби справа була освітлена повніше, вважаємо своїм обовязком подати до відома наших читачів ту верзію, що ходила в кулюарах перед процесом і підчас нього. Подаємо її цілком обєктивно, так, як вона була нам переказана.

Згідно з тими відомостями, в серпні минулого року, як тільки поставлено справу реставрації Габсбурґів на порядок денний у звязку з убивством Дольфуса, в Римі зявився один бувший український дипльомат, який інформувався в міністерстві закордонних справ, про становище Італії в тій справі і нібито дістав відповідь, що Італія займе невтральне становище.

За пару тижнів, підчас вересневої сесії Ліґи Націй, тасама особа зявилася в Женеві, де відбула довшу конференцію з визначнішим діячем одної з держав, яка найбільше противиться реставрації. За місяць після цієї конференції Полєт Куйба нібито зорґанізувала велике шахрайство, яке не фіґурувало на процесі, бо не було здійснене, і зістала заарештована. Одночасно почалася пресова кампанія проти архикнязя Вільгельма і побіжно проти України в **комуністичній** та в **російській** пресі.

Поінформовані особи, які переказували цю верзію, додавали до цього ще одну цікаву подробицю. Кілька днів по процесі французький репортер Жорж Удар, відомий Українцям зі своїх ганебних дописів із совєтського Союзу з минулого року, почав серію дописів з Відня, в яких ганьбить усіми способами бувшу Австро-Угорщину та Габсбурґів.

Політики звязують це явище з відбутим процесом. Але обовязком журналіста - інформатора є лише подати ці факти та спостереження до відома українського громадянства з тим, що треба ще ждати на дальші відомости щодо цеї справи. — (Офінор).

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

77

Частина І.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

31

Але пана іще не було. Аж щойно по полудні приніс хтось вістку, що „вже є". Народ заворушився... Гуде, мов вулик. Ніщо їх тепер не втримає, а згоди між „казьонцями" та „панськими" як не було, так і нема. Вони ставлять справу руба. Як не нам, то й не вам. А „панські" сперлися і не хочуть відпустити посторонків. Але як приїхав пан, „панські" побачили, що далі сперечатись нікуди. Хоч не хоч, а миритись треба. Ні, то все шкереберть. До того між „казьонцями" багато всяких свояків. У того кум, у другого сват, ті знов брати... Ех, все одно. Що його сперечатися. Хай купують, як можуть. На цьому й погодились.

До пана пішли від „панських" Матвій, від „казьонців" незамітний, щуплий чоловічина Горбаєць. Це не назвище. Це так звуть його лишень по вуличньому.

Обом дядькам прийшлося таки довгенько посидіти в передпокою, бо пан „щойно приїхали" і „відпочивають". Обидва чекали терпеливо і мужньо. Переступаючи з ноги на ногу, мнучи в руках кашкети, вони так ждали б тиждень, місяць, рік, а не сіли б на оті тендітні стільці. „Садеш, а воно тобі трісь і провалилось. Ну й що тоді?—міркує Матвій. І дійсно, що тоді.

По кількох годинах чекання вийшов нарешті жвавий, веселий панок. Не дивлячись на його тяжку постать, він вертівся, як на гарячому. Обличчя його ходором ходило. Очі запливали якимись капшунами і він без перерви ними либав.

Зачав не відразу про купівлю, а з іншого. Він добре знає Матвія. Знає вже тому три роки, коли Матвій перебрався на хутір. Він часто ходив і ходить туди з Ониськом ловити раки, ото ж завжди приходилось проходити коло Матвієвого обістя. Ну, як там живеться? Чи не скучно на безлюдді? Чи не страшно?

— Ее, пане як є досить праці, то ніколи скучати, — провадить Матвій. — А чого б було страшно? Страшно тоді, коли нічого в рот вложити...

Панок дрібно й зручно регоче: Так — так — так. Правду, кажете. Їй-Богу, правду. А щодо того, що в рот вложити... Він думає, що Бог боронив нас до цього часу, боронитиме й далі.

А Матвій поважно похитнув головою. Горбаєць скандив фальцетом:

— Бува... Буває тяжко...

— Підчас турецької війни у 77. й 8. році, так таки не було чого в рот вложити. Щенята малими дітьми голодали.

Так гуторячи, добрались до „землі". Матвій знав, що з цим паном треба розмовляти розумно, розважно. Що цим можна багато зискати, а тому не шкодував своїх мудрощів фільософських. Але що з того. По часі пан, напів смішки, напів з жалем почав, що продаж Заставя ще не остаточно вирішений. „Ех, знаєте, — казав. — Княгиня має з тією землею якісь заплутані справи. Мабуть прийдеться людям зачекати до весни. Є чутки, ніби земля ця дуже заставлена й перезаставлена в ріжних банках, а тому то й хотіла княгиня якнайшвидше продати її. Але дворянський банк має до маєтку якісь претенсії і чи не хоче він продати той маєток сам. Словом, як бачите. Я сам є цілком дурний".

— От-тобі й на. І то з цим прийдеться нам до людей звертатися?...

— Що робити — розвів пан руками. Думаете, мені це так дуже приємно?...

— Ну... воно звісно... Кому то може бути приємним — сказав Горбаєць.

— Головне, люди — дехто — навіть худобу збули, найбільше за безцінок...

Матвій не знав, що має далі казати, почухав за правим вухом і намірився до виходу. Панок хотів би ще погуторити. Він також шкодує людей, але чого вони так кваппяться... Отак ні сіло, ні пало й давай, бабо, сало. Це ж не горить, а з панами, знаєте, треба по панськи, обережно. Ха-ха-ха.

Матвій глибоко зітхнув, помняв у руці шапку. — Ну... і почухав носа... тупнув на місці, не знаючи, що його оце сказати.

— Значить покищо ніякої купівлі не буде? — спитав нарешті, для більшої певности, мабуть.

— Значить, не буде — відповів пан.

— Ну, так що ж, дядьку Матвію? Підем, що? — говорив Горбаєць.

— Підем. Бувайте здорові пане...

— Йдіть здоровенькі, люди добрі. Знаю я, що воно того... прикро, але як бачите... Все то від тих, там, на горі, залежить.

Матвій почував, ніби на нього зненацька сто пудів наложили. Аж пригнувся... Тьху! Бий тебе лиха година. І то нароблять такого тарараму, а з того всього пшик...

Але ще гірше вплинула ця вістка на юрбу селян, що купчились майже коло самого панського порога. Дощ не дощ, сльота не сльота — їм байдуже. Вони на те й мужики, щоб чекали.

Матвій виліз з панських покоїв попереду, Горбаєць за ним. Першим Матвієвим словом було:

— Йдіть ви, люди добрі, додому. Ніякої в чорта тут купівлі. Все то було... і він негарно докінчив речення.

Селяни повитріщували очі. Коротеньку хвильку нічого не було чути, а отямившись і усвідомивши собі значіння сказаного Матвієм, почали кричати:

— Як то? Що то ви, дядьку Матвію? Жартуєте, що?

— Як то? Що? Та? Та це не може бути!... Го-го-го! — Та-та-та! — заклекотала юрба.

— А що ж пан казав?

— Та нічого. Сказав: чекайте. Може на весні що вийде. Княгиня обанкрутилась.

— От тобі й маєш. А тут такого шелесту наробили. От і накупили... Воно завше з великої хмари дощу не буває... Отак то воно...

— А так, так! — підтакували мужики.

А дощ кресав. Грязюка по коліна. Осінній день швидко догоряв. Пітьма тяжачою масою наповзала на землю.

—о—

— Воно то, Господонько мій, як подумаєш... Хто його знає. Може воно для нас і краще — говорила вечором Настя, коли Матвій розповів їй висліди купівлі. — Ти но лишень роздумай... Набрати його не штука, але чи потягли б ми стільки. Легко сказати пятьсот одному Лебедцеві. А, хай йому частець... Але ті бідні людиська, що отак забезцін позбували худобу... Хто тільки з того мужичиська не наглумиться...

Батько мовчить і думає. Злість його бере. Отак даремно стратив кілька робочих днів, а тут навколо ще стільки необробленого. І корчунок, і зябля.

Володько поправляється. Око починає дивитись і майже не потрібно його обвязувати. У хаті він знімає обвязку. Через погану погоду Василь, трапляється, по кілька день не приходить додому, а залишається ночувати в селі, у когонебудь з рідні.

(Далі буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НЕЩАСНИЙ ВИСТУП „НЮЙОРСЬКОГО".

Якийсь „Нюйорський" розписався у филаделфійській „Америці" з 17. серпня про „Нещасний виступ п. Евгена Ляховича, кореспондента „Свободи" в Лондоні".

Щож такого сталося?

Ото, пише „Нюйорський", у Лондоні дня 24-го червня в „однім з поважних англійських політичних клюбів" п. Ляхович, промовляючи як референт Українець, „уважав за вказане напасти на немилу собі українську партію", себто на гетьманців, і представляти їх як оруддя німецької політики та полохати англійських військових і політиків порозумінням гетьмана з Гітлером. Отим, на думку „Нюйорського", зробив п. Ляхович „українській справі фатальну приcлугу". Отим став він нефортунним „дипльоматом". Через те „треба дивуватися легкодушности людей, котрі доручують дипльоматичну місію" ось такій людині й т. п.

Годі переповідати в цілости оту напасть на п. Ляховича, якому в протиставленні ставиться „тактовний" та „зрілий" виступ п. В. Коростовця, що „оборонив гетьманську лінію", що є „дійсним" і „поважним" дипльоматом-політиком, що одержав за свої виводи „загальні оплески".

Як бачимо, то „Нюйорський" знає всі подробиці. Навіть те, що п. Коростовець одержав „загальні оплески". Оту останню брехню вже вияснив п. Ляхович недавно в своім дописі з Лондону, в якім зазначив виразно, що ніхто п. Коростовця до слова не просив і ніхто йому ніяких оплесків не давав.

Та про те все годі широко писати, бо це дрібниці; але підійду до справи з іншого боку. Правда, що знайшлися в нас такі круги, що поставили собі за завдання повести ширшу акцію в справі запізнання поважніших англійських кол з українською справою в такий спосіб, який відповідав би гідности української нації, представляючи нашу справу в її самостійницькій, державницькій і соборницькій формі. Треба це було робити ще й тому, щоби паралізувати москвофільські впливи, які ширилися під нібито українською фірмою з боку гетьманських і не-гетьманських кол. І треба було виразно зясувати наше відношення до Польщі та до тих, що теж беруться пропагувати в Англії чи деінде українську державність, маючи за собою акти про незаінтересовання тими українськими землями, що є під Польщею.

Оте баламутство, чи там крутійство вищої „дипльоматії" старого типу треба було нам якимось способом намагатися ліквідувати. І тим видвигнути українську справу на чисту воду в цілій її ширині й гідности.

Таких старих дипльоматів, що повелиб таку роботу, нема внас, як то кажуть, під рукою. Бо й ті, що моглиб цю роботу виконати, не можуть виїхати з рідних земель, чи не можуть цього робити з інших причин. І трапляється таке, що й замовлений референт, як от д-р Роман Смаль-Стоцький, замісць якого п. Ляхович виголосив виклад у Товаристві для справ Близького і Далекого Сходу, прибуде до Лондону, але відтягається від викладу. В таких справах бувають ріжні причини, що про них можна знати, але не муситься їх подавати до публичного відома.

Факт є, що добре сталося, що замісць відчиту про українські змагання з евентуальною польонофільською закраскою був відчит, що опрокинув московську і польську орієнтацію, а представив українську справу в її повній силі й у такій формі, що саме інтерес Англії вимагає піти назустріч ідеї одної Великої Соборної України, за яку український нарід терпить, у яку вірить і до якої змагає. А такий саме був відчит п. Ляховича.

Річ ясна, що така Україна не моглаб вийти з уст п. Коростовця, дипльоматичного представника п. Павла Скоропадського, що представляє себе далі „Гетьманом" України. Аж надто добре знаємо гетьманських представників і їхній політичний розум. Тим не кажемо, що вони того останнього не мають. А тільки твердимо, що історія наших останніх визвольних змагань виказує документально, що „політичний розум" гетьманських дипльоматичних представників був на услугах відродження Росії, а не України. Бувші гетьманські представники, як барон Штейнгель, Іванов, Ланін у гетьманськім посольстві в Берліні, Суковкін, Тенішев, Васілєв у Туреччині, Баженов і Тімрот у скандинавських державах, Середин над Доном чи Крінцов у Москві — це рідні браття того роду теперішних гетьманських представників, до яких належить п. Коростовець у Лондоні. Це є ті всі, що брали українські гроші й мали представляти український нарід і українську державу, а думали і висказувалися подібно як князь Тенішев, що пояснив свою працю в українськім посольстві так: „Я дуже радий, що опинився в цьому посольстві; тепер я можу зробити дещо для Росії". Не диво, що Німці називали тих висланників п. Скоропадського „Росіянами з українського посольства". Отаким Росіянином є теж п. Коростовець, що хоче представляти в Англії українську справу як висланник п. Скоропадського.

І ось таких висланників береться боронити отой нещасний „Нюйорський", що хоче у своїм політичнім нерозумі, щоб повторилася знову давня історія з давніми гетьманськими „поважними" дипльоматами, які компромітувалиб наш нарід та наші ідеали і виставлялиб їх на міжнародній ринку на продаж ріжним Бекам, Гітлерам, чи кому там.

Ми знаємо, що п. Ляхович не є князем Тенішевом, ні царським дипльоматом. Зате знаємо, що він вийшов з нашого народу. Знаємо цілe його життя, знаємо цілу його родину. Знаємо, хто з неї згинув в українських боєвих лавах. Знаємо, що п. Ляхович, як молодий хлопець, покинувши шкільну лавку, набираєь українського патріотизму й українського духа в українських боєвих рядах. Знаємо, хто з його рідні й нині в найтяжчих обставинах допомагає в краю політичним вязням, чи веде іншу важку і відповідальну роботу. Знаємо, що він в Америці перейшов добру школу як фабричний робітник. Знаємо, де, коли і в якій школі він тут учився і яку він народню працю. Знаємо, скільки він завдав собі труду, щоб докінчити своє знання в Европі. Знаємо, куди він від років їздить і з ким бачиться по чужих краях і яку веде роботу. І маємо докази, що та робота успішна, що вона ведеться чесними способами і що знайшла зрозуміння навіть серед консервативних кол, а саме ті кола становлять подавляючу більшість членів лондонського Товариства для справ Близького і Далекого Сходу. І ми дуже раді, що оті чужинні дипльомати, оті англійські лорди, графи і т. п., оті мужі з шляхотськими і дипльоматичними титулами приняли виклад п. Ляховича з захопленням та що саме тепер управа згаданого товариства вже знову віднеслась до нього, щоб мав іще один виклад про Україну. Видно, що ці політики пізнали, що „царські" чи „гетьманські" дипльомати в роді п. Коростовців представляють мертву справу, а що найвище є тими, що торгують українською справою; а Ляхович — це речник молодої української дипльоматії, яка опирає свою концепцію на гідності і чести українського народу і на його незахитаній вірі в слушність нашої справи і в її перемогу в повному самостійницькому і соборницькому розумінні.

Такі „дипльомати" як п. Коростовець такої віри не мають, бо вони вірять у Росію, а на Україну глядять очима Тенішева: „А хібаж Україна — не Росія?" І саме наш український інтерес вимагає, щоб усіми силами паралізувати акцію таких висланників п. Скоропадського, до яких належить п. Коростовець. І якщо ми звідси з Америки чимнебудь причинилися до того, що п. Ляхович опинився в Лондоні й там демаскує пропаганду таких як п. Коростовець, то з цього ми тільки можемо радіти.

А газеті „Америці" можемо піддати, щоб вона про виклад п. Ляховича брала інформації з бюлетинів Лондонського Бюра, які вона передруковує, а в яких передано п. Кисілевським, що був присутній на відчиті, обширний звіт про гарний виклад п. Ляховича про Україну перед визначними англійськими політиками і дипльоматами. Це буде краще, ніж друкувати напади п. „Нюйорського".

Не-нюйорський.

В ЧІМ ПОЛЯГАЄ ВАГА ЛІГИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ?

Від часу Першого Конгресу Української Молоді, що відбувся в Шікаґо, підчас Всесвітньої Вистави тому два роки, відбулися вже кілька зїздів нашої молоді. Ті останні виразно зазначили себе відрубними політичними чи релігійними поглядами. І так відбулися вже два зїзди „Ліги Української Католицької Молоді", три зїзди православної „Ліги Українських Клюбів" і т. п.; навіть наші „комуністи" в Америці скликують свої ячейки, щоби молодь „організувати". Коротко говорячи, зїздів відбувається щораз то більше.

Усі ці зїзди мають своє змагання, але вони відріжняються між собою. Крім того на тих зїздах дуже часто губиться ідея лучности, а зроджується ідея відрубности, ізоляції і загуменковости. У них не може зродитись одна ідея загальноукраїнського погляду, бо в них брак толерантности, в чім вони наслідують своїх батьків.

Щоб зарадити цьому лиху, ідейна українська молодь в Америці дала почин основанню Ліги Української Молоді Північної Америки, яка саме буде мати свій III. Конгрес у Дітройт, 31. серпня й 1. вересня ц. р.

Як сказано, Л. У. М. П. А. є національна, безпартійна організація американських молодих Українців. Вона старається осягнути краще зрозуміння Українців в Америці й у краю. Вона старається працювати для всієї молоді. Бо вся наша молодь має спільні проблеми, які треба вирішити, якщо не хочемо допустити до цілковитого розпорошення тих нових наших сил, що тут родились, а є з українського народу.

Ліґа Української Молоді тоже є існуючі організації. Вона їх не поборює і не є проти релігійних чи політичних зїздів нашої молоді. Тільки Ліґа Української Молоді кличе усю нашу молодь, щоб обєдналась у своїх загально-національних змаганнях усієї нашої молоді в Америці, на яких вона розбиралаб та розвязувалаб наші проблеми.

В тім криється велика вага цеї шляхотної організації. Завдання її великі, праці і трудів перед нею немало. Але по тяжкій праці можна сподіватися неоціннених результатів не лишень для американської України, але й для розчетвертованої України за океаном.

Ф. Луців,
Бостон, Масс.

СТАТИСТИКА РЕЛІГІЙ.

Лондонський релігійний журнал „Ливинг Чорч" на підставі останніх обрахунків подає такі дати про головні релігії у світі: христіян у цілому світі є 540 мілионів, а нехристіян — міліярд, сто шістьдесять сім мілионів і сімсот десять тисяч (1,167,710,000) душ.

Серед христіян є: католиків 331,500,000, православних 144,-000,000, англіканів 37,090,000, інших протестантів 169,800,000 коптів 10,000.

Серед нехристіян є: ісповідників Конфуция 350,600,000, індійської релігії 230,150,000, музулманів 209,120,000, буддистів 150,180,000, поган-ідолопоклонників 135,650,000, шінтоістів 25,000,000, жидів 16,140,-000, ріжних інших 50,870,000 голов.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Українці на Музичному Фестивалі.

В суботу, 17. серпня ц. р., відбувся в Шікаґо величавий музичний фестивал, уладжений газетою „Шікаґо Трібюн". Як кождого року, так і цього вибирано з 30 найліпших хорів один хор, який на фестивалі з великими почестями співає першу пісню. Цього року Український Хор у Шікаґо, під управою дир. Юрія Бенецького, виграв першу нагороду зпоміж 30 хорів, які станули перед суддями.

Читачі „Свободи" певно памятають, що це не перший раз для Українського Хору в Шікаґо виграти першу премію на музичних фестивалах.

Цей хор здобув собі велику славу перший раз іще в 1931 р., коли на такім самім фестивалі отримав золоту медалю, а в 1932 р. повторилося тесаме. В 1933 р. отримав другу нагороду, а цього року знов першу (золота медаля). Отже за 4 роки виграв наш хор три перші нагороди, а один раз другу нагороду. Це рекорд, якого ніякий інший хор ще досі не осягнув!

Попри приписану пісню кождий хор вибирав собі ще якусь свою пісню. Наш хор на останні 4 виступи приготовив такі пісні: „Щедрик", Леонтовича; „Ой на горониці", Стеценка; „Ой рано, рано", Ступницького; „Сивая зазуленька", Стеценка.

Та не лише на цих виступах обмежувалася діяльність нашого хору в Шікаґо. Наш хор, поза всякі національні свята і концерти, виступав на запрошення в концертах „Неншенл Бродкестінґ", у „Сівік Опера Гавз", на Всеславянськім Музичнім Святі та їздив з концертами, зааранжованими „Сівік Концерт Сервіс", за що отримував по $600 за концерт. Саме тепер хор одержав пропозицію поїхати з концертами до Ст. Луіс, Кензас і Вічіта.

Д-р Г. Г. Скеґар.

ФРЕКВИЛ, ПА.

Українець кандидатом на уряд.

В нашім повіті Скулкіл є багато Українців. Є теж багато наших братів, що походять із Закарпаття. І є теж багато таких, що зачисляють себе до „русских". Між тими всіми групами, що по правді всі є одного й того самого українського роду, не було досі порозуміння. Тому не диво, що наші люди були при виборах тільки тими, що вибирали, а не тими, з яких вибирали ріжних урядників. Щоправда, ми самі тут винні, бо легковажили собі цю справу.

Щоб цьому зарадити, зорґанізувалася в нас тому два місяці „Горожанська Ліґа, до якої вписалося поважне число Українців, як і тих, що звуть себе „Руснаками" чи „русскими". Рішили вони, що незгода до нічого доброго не доведе і тому погодилися виставити тепер свого кандидата на посаду „Клерк оф Кортс".

Тим кандидатом є молодий Українець Михайло Шванко з місцевости Гілбертон, Па. Це енерґійна і гарна людина. Тому вважаймо своїм обовязком поперти його кандидатуру та тішмося, що діждалися свого кандидата.

Василь Загібайло.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

В четвер, 22. серпня ц. р., помер у шпиталі Белвю в Ню Йорку ПЕТРО МУЛЯРЧУК, літ 68, родом зі Скали, повіт Борщів, бувший дяковчитель на Буковині в селі Глібока і в місті Сторожинець, та в Злучених Державах у Перт Амбою один рік. Прибув до Америки 1903 р. Покійний полишив жінку, двох синів і дочки. Похорон відбувся в суботу, 24. серпня ц. р., з похоронного заведення П. Яреми. Покійний є брат п. Й. Мулярчука, довголітнього члена бр. св. Володимира, від. 130 У. Н. Союза в Ню Йорку. В. Й П. (Огол.)

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

В. З., Фреквил, Па. — Про день виборів можете подати в платнім оголошенню про кандидатуру згаданої особи. Позатим допис поміщено.

Т. О., Гудсон, Н. Й. — Те, що пишете про фарм́ера і робітника, дуже загальне. Треба подати конкретні факти. Приміром: спогад робітника, що працював на фармі.

Щастя.

— Як поводиться нашому приятелеви Павлови?

— Має хлоп щастя. Ледви місяць тому обезпечився від нещасливих випадків, а вже три рази його авто переїхало.

ПОХОРОН БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО.

(У 278-мі роковини смерти).

„12. липня князь Ракочій піддався нападови Поляків між Межибожем і Винницею, де козаки, Молдавани й Волохи покинули його, так, що князь був змушений замиритися з Поляками. Отсе віроломство козаків так поразило гетьмана Хмельницького, що він наказав закликати до себе Антона Ждановича, і так дуже розсердився, що дістав удару серця, пролежав пять днів непритомний, а шестого дня, тобто 27. липня, умер".

Так повідомляв шведського короля про смерть Хмельницького Густав Лілієнкрон, шведський посол в Україні, листом з 28-го липня 1657. р.

День смерти Хмельницького сучасники визначають ріжно, протеж більшість з них подають дату 27. липня. Хмельницький умер у Чигирині. Умираючи, лишив заповіт: „Не хочу я лежати в Чигирині. Чигирин довго був під пануванням ворогів народу українського; похоронїте мене в Суботові. Я придбав його кривавою працею, та потім його у мене відняли, за те вибухло полумя війни й визволило Україну".

Похорон призначено на 4 тижні від смерти, щоб могло зїхатися духовенство й старшина.

На похорон зїхалися непроглядні маси народу. Вони востаннє бажали поклонитися своєму вождеви й визвольникови. За народними хлипаннями не чути було церковного співу. А в думі співається: „То не вітри осінні бушували в дуброві, то плакали та голосили козаки, ховаючи батька свого старого Хмельницького".

Як домовину гетьмана везли з чигиринського замку до Суботова, здовж цілої дороги палили смоляні бочки, якби надходила орда. Довгий на шість верств міст, збудований на полях серед лісу здовж багнистого доплиbу Тясмина, трясся й хитався під напором люду, гать сичала, палі дудніли й тріщали під панцирною кіннотою й величезним возом з тілом гетьмана. Йшли серед жалібних співів та голосінь плачок. „Чорні хмари їх проводили, вітер дув за ними. Ліс шумів дивними голосами. Смолоскипи гасли, коні кидалися"... так описує похорон Хмельницького один поет.

Домашній секретар гетьмана на похороні мав промову. Домовину поставили в мурованій церкві, збудованій коштом самого гетьмана.

Пізніше Чарнецький, захопивши Суботів, наказав викинути кости гетьмана на наругу.

Така доля стрінула одного з найбільших діячів нашої України, що скупчив у своїй особі громадські змагання міліонової маси і зробив для неї все, що тоді могла зробити людина, віддана інтересам народу.

СЕКТА ХРИСТІЯН-СІОНІСТІВ НА ВОЛИНІ.

На Поліссі й Волині від кількох літ прокинулася христіянська секта сіоністів під проводом якогось Мурашка. На зібраннях серед найтемніших селян виступає друга основниця секти, „Мати Сіону". Учасники починають з читання біблії, а серед цього сходить на них „дух" і вони починають кричати ріжними голосами. Це називають сектанти проповідю ріжними мовами. Бували випадки, що ті сектанти серед цього божеволіли. Коли раз „Мати Сіону", Ольга Кирильчук, попала в екстазу, Мурашко скористав з нагоди і відрізав бритвою кусень шкіри з неї. Вона почала кровавитись. Коли поліція про це довідалась, арештувала Мурашка. Пізніше попала в тюрму ще й Кирильчукова за толерування неморальности своєї дочки.

Українці й Українки! На 1-го вересня Ви прийдете до Карнеґі Гол у Ню Йорку на

ДЕРЖАВНИЦЬКУ МАНІФЕСТАЦІЮ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ

щоб вислухати там рефератів, які будуть виголошені двома представниками з Европи. Тими представниками будуть:

Микола Капустянський, ґенерал ґенеральної булави, начальник Оперативного Штабу Дієвої Армії

Микола Сціборський, інжинір, сотник української армії, журналіст

СПІВ І МУЗИКА В ТУРЕЧЧИНІ ЗАВМИРАЮТЬ

Народня східня музика й европейська музика. — Що робить Кемаль Ататурк? — Ратування народньої пісні — для музею. — Тишина в душах.

Думка, що Турки не люблять музики, зовсім фальшива. Хто раз перейде на турецьку землю, може переконатися про щось зовсім протилежне. Моряк на кораблі, що пливе Босфором, у каварні, в трамваю, всюди можна було почути Турків, як співали. Та цікаво при тому згадати, що ні один трохи примітивний Турок не може собі уявити співання, щоб не поставити передтим одну руку на лице, подібно, як це роблять муезіни, коли співають „дову" (молитву) на мінареті.

Та все це було донедавна. Сьогодні на міських вулицях Стамбула, як і по всій Туреччині, царить тишина. Ніде, або дуже рідко можна почути пісню. І то вже не є ця мелянхолійна турецька пісня, східня, яка так дуже манила всіх західніх туристів своїми екзотичними гармоніями.

Як відомо, Кемаль Ататурк (Кемаль Паша) заборонив, щоб у Туреччині й далі співали та грали твори східнього характеру. Східня музика попросту заборонена в Туреччині! Так зарядив Кемаль Ататурк, а це значить, що треба коритися...

І в реформі турецької держави головним принципом було европеїзування, тому Кемаль приказав такийже принцип провести і в турецькій музиці. А що такі розпорядки в Туреччині приходять через ніч, то самозрозуміле, що всьому народови дуже тяжко приходиться пристосуватись до нових обставин. Стара східня пісня заборонена, а на місце її нема ще ніякого суроґату. І так настав незносний стан, у наслідку якого в Туреччині заволоділа тишина.

Ніде вже чужинці не можуть почути екзотики східньої пісні. Численні східні орхестри (банди) опинились безробітними й так Кемаль дістав нових ворогів. Крім того всім музикам, які не є турецькі горожани, заборонено грати по льокалях.

Так то положення в Туреччині під музичним оглядом таке: чужинні музики мусять покидати Туреччину, а вони передовсім найміродатніші в справі европейської музики. Турецькі музики, яких головною специяльністю була східня пісня, не сміють уже й подумати, щоб десь заграти якийсь кусник східнього характеру. Щонайбільше в якомусь укритому льокалі, та й то на найвиразніше домагання чужинця, який не може собі уявити, що він є в Туреччині, що переїжджає попри Бахчі Серай, а не чує на човні на Босфорі тужної східньої пісні...

Трудність є теж у цій новій музичній реформі та в тому; що не лише турецька пісня заборонена, а мусять переробитися також турецькі мельодії в дусі новітньої европейської музики і так перероблені подавати публиці. Самособою, що то дуже тяжка праця, бо до того треба не лише таланту, але й великого знання старотурецьких пісень. Тому то музична консерваторія в Стамбулі висилає що року окрему музичну комісію в глибину Анатолії (Малої Азії), де мають зняти на ґрамофонові плити всі відомі й невідомі старотурецькі пісні й мельодії і так заховати їх для потомства.

І самозрозуміле, що наслідком усіх цих трудноців заволоділа в турецьких забавових льокалях тишина. Анкарський часопис „Улус" займається обширно питанням цієї нової реформи турецької музики та твердить, що такий стан не може потревати довго ще. Воно цікаве, коли зважимо, що цей часопис півофіціяльний. Наслідком усього того багато чужинних музиків уже покинули Туреччину, а остались лише музики, що мають турецьке горожанство, які й після заборони східніх пісень лише в деяких місцях грають іще дещо, що можна би назвати музикою.

Та через це, що в Туреччині настала тишина, горожани ще не привчаться до нової европеїзованої старотурецької музики. Треба би анґажувати дуже багато орхестр, які, граючи европейську музику, зчасом уже привчили би турецьке населення й до цього роду музики. А так громадяни й далі по своїх домах тихцем, щоб ніхто не чув, плекатимуть старотурецькі пісні та будуть втішатися в своїй ностальґії і мелянхолії.

Лише при нових орхестрах могло би музичне замилування Турків призвичаїтися до европейської музики тай так підготовити добру основу для нового турецького музикального покоління. У звязку з тим, останніми часами вринула справа гостинних виступів чужих, головнож німецьких орхестр у Туреччині. Кемаль видно бачить, що своєю забороною народніх пісень пішов задалеко. Будуччина покаже, чи вернеться на добру дорогу...

— Коцур! Скажи мені, чому Хам сміявся зі свого батька Ноя?

— Бо Ной упився.

— Добре. А чи ти сміявсяб так зі свого батькі?

— Ні!

— Чому?

— Бо як мій батько приходить до дому пяний, то я вже сплю.

Льокай: Прошу пана, прийшов якийсь пан і хоче з вами говорити.

Граф: Скажи йому, хай займе крісло, а я зараз прийду.

Льокай: Алеж, прошу пана, він сказав, що хоче заняти всі крісла.

Сліпа кишка.

— Знаете, мойому братови витяли сліпу кишку.

— Ну і що? Бачить тепер краще?

ПИТАННЯ І ВІДПОВІДИ

Питання: Чи може жонатий страйкуючий робітник, котрий з родиною знаходиться у скрутнім положенню через брак грошевих засобів, дістати публичну допомогу?

Відповідь: Федеральна Адміністрація Негайної Допомоги заняла невтральне становище в боротьбі між робітниками та працедавцями. Аплікації на допомогу приймається від страйкарів на такій самій основі, як від усіх безробітних людей, незалежно від суперечок, у які робітники замішані. Одинокий виняток приписів робиться тоді, коли Народня Рада Відносин Праці при Н. Р. А. винайде, що основи страйку не мають за собою „розсудку та справедливости".

Питання: Я є натуралізований американський горожанин. Чи можу спровадити сюди 18-літнього брата з Европи поза квотою, або як квотного іміґранта з правом першенства?

Відповідь: Ні. Виняток з квоти для кревних ситизена обмежений для жінок та нежонатих дітей до 21 року життя, також для мужів ситизенок, котрі подружилися перед 1. липня 1932 року.

Першенство в квоті мають тільки родичі американського ситизена та мужі ситизенок, подружених після 30 червня 1932 року.

Питання: Як американський натуралізований горожанин повинен поступати, коли бажає спровадити до Америки свою родину чи родичів?

Відповідь: Пишіть до Foreign Language Information Service, 222 4th Ave., New York, N. Y., по брошурку на ту тему, котра в подробицях виясню процедуру для американських ситизенів та чужинців, що бажають спровадити сюди своїх кревних. Брошурку можна дістати по анґлійськи або у вашій рідній мові.

Питання: Чи можна довідатися про загальне число членства, відділів та маєток американських допомогових орґанізацій?

Відповідь: Згідно з видавництвом „Фратернал Монітор", загальне членство американських братських орґанізацій 1. січня 1935 року виносило 7,601,297, де вже є зараховано звиш 958,000 молодих членів. Загальне число відділів було 98,836, а маєток начислено загально на $1,092,887,000. Всі члени обезпечені на суму $7,122,500,000. Ці статистичні дані включають передові німецькі, чеські, словенські, італійські, польські, українські та інші чужомовні орґанізації самопомочі.

Питання: До якої висоти депозити у щадничих банках є обезпечені федеральним урядом?

Відповідь: Тимчасове обезпечення депозитів до суми $2,500 було предвиджене банковим законом з 1933 року до 1. липня 1935, коли закон змінено на стале обезпечення. Відповідно до цього закону депозити мають бути обезпечені на сто відсотків до суми $10,000, на 75 відсотків від $10,000 до $50,000, а на 50 відсоткві депозити, що перевищають суму $50.000.

Питання: Які є відсотки від так званих державних „Бейбі Бондс"? Чи можна їх виміняти будьколи?

Відповідь: Щадничі бонди Злучених Держав збільшаються у вартости ступнево після першого року, а саме яких 2.9 відсотків, дочислюваних до капіталу піврічно. Найбільший відсоток припадає, коли бонди держиться повних десять років. Їх можна продати будьколи після 60 днів по купній ціні з припадаючими відсотками. Бонди виставляють почтові бюра на десять років по таких цінах: 25-доляровий бонд за $18.75; 50-доляровий за $37.50; $100 бонд за $75; $500 бонд за $375; а $1000 за $750.

В будьякім почтовім бюрі можна дістати друковані інформації про такі бонди, а саме про припадаючі відсотки з року на рік, тощо.

Питання: Зогляду на балачки про можливу інфляцію, інтересно було би знати про загальний випуск та циркуляцію грощей у Злучених Державах та який відсоток золота є на складі.

Відповідь: Дня 30 червня 1934 року було загально в обігу грошей у Злучених Державах звиш $13,634,300,000. З тої суми звиш $7,856,000,000 було в золотих монетах або штабах, майже в цілости в посіданню державного скарбу. Відсоток золота супроти загального числа грошей виносив у згаданім часі 57.6.

ФЛІС.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ВУДБАЙН, Н. ДЖ.

На Край.

Зложили по $1 на Рідний Край і переслали до Обеднання: Олекса Барняк, Олена Куза, Василь Зінюк, Микола Бунчак, Василь Гальчук.

СТЕМФОРД, КОНН.

На визвольну боротьбу.

Український Американський Горожанський Клюб улаштував гостину з нагоди відїзду на відвідини до краю одного зі своїх членів, а саме Павла Вальчука. При забаві члени Клюбу не забули також про Рідний Край та жертвували дрібними датками $6 на визвольну боротьбу. Гроші переслано через Обеднання.

Йосиф Тирчик, предс. Клюбу.

БЕЙОН, Н. ДЖ.

З весілля на Рідну Школу.

В неділю, дня 4. серпня ц. р., відбулось примірне весілля, яке справляли промадяни Андрій і Анна Рейтар для своєї дочки Софії, котра звінчалася з молодцем Альфредом Шарпом.

Вінчання довершив місцевий парох о. І. Захарко, а співав хор „Боян" під орудою свого вчителя В. Мельничука.

На забаві, яка відбулася в ґотелі Плаза в Джерзі Сіти, чесні гості не забули й про народню справу та зібрали між приявними $35.

Гроші розділено так: $20 на місцеву Рідну Школу і $15 на Рідну Школу в старому краю, які вислано через Обєднання.

Збіркою занялися гром. В. Дзінковський, М. Борис і Іван Бурбела та панночка Павлина Кушнір.

Зложили такі громадянки й громадяни: по $5: А. Рейтар і Петро Борис; по $2: Ілія Пасічник, Савобрад, Лехник, а В. Дзінковський $2.25; по $1: Никифор, Мельничук, Форштей, Бурбела, Ґоґуловський, Ґітелман, Стровб, Майкіл, Кушнір, Лотоцька, Дзінковська, Мороз і Гумин; по 50 ц.: Низовий, Кларк, Квік, Шамко і Низова; по 25 ц.: Фаліжека, Сеник, Корилло Сміт і Рей.

В. Мельничук.

ГЕМТРЕМК, МІШ.

На інвалідів.

З пікніку, який відбувся 16. червня заходом від. О.Д.В.У. ч. 4, призначено $10 на інвалідів. Ту жертву вислано через Обєднання.

Іван Курчак.

Оборонець: — Чи ви вбили лише вашого вуйка, чи може ще кого з вашої родини?

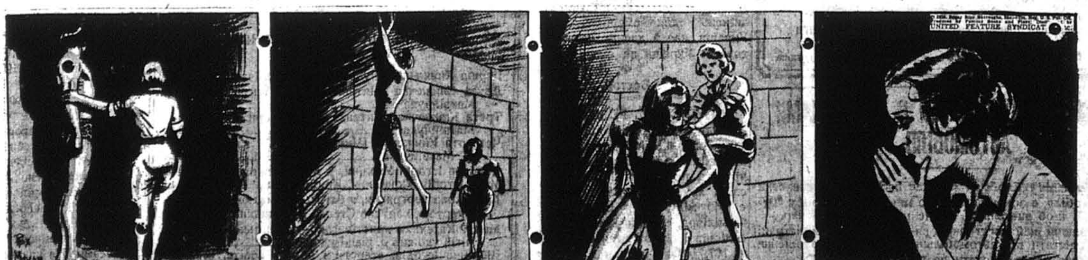
— Лише вуйка!

Оборонець: О, то шкода. Колиб ви були повбивали більше з вашої родини, можнаб було доказати, що ви непочитальні...

— Я був у такім краю, — каже вояк — де є ріки такі широкі, що з одного берега не видно до другого.

— А я — відповів другий — був у такій околиці, де ріки є такі вузькі, що тільки є один беріг.

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ. (103)

Коли дивний і неясний придушевний сміх дався чути згори понад їх льохом, Ронда знenацька вхопила Тарзана за рамя. „Твоя правда", сказала вона, „над нами є отвір і ним прийшов сюди цей звук". „Не говори голосніше як шепотом", остерігав її Тарзан.

Коли це справді був отвір у стелі, то міг бути хіба в куті. Тарзан пильно обмацав стіну так високо, як лише міг, але не знайшов ніякої ручки ні гака. Тоді почав скакати вгору з випростуваними пальцями руки і почув отвір. „Ось він там", сказав він.

„Але що нам з нього? Таж ми туди не дістанемося", відповіла Ронда. „Треба спробувати", сказав Тарзан. „Стань на моїх плечах". Він приклякнув і Ронда зробила так, як він їй сказав. Він притримав її за ноги, щоб чулася безпечніше, і повільно підносився, доки не випростувався. „Шукай якого гака", повчав він її.

Довший час дівчина мовчала. Тарзан відчував по зміні її ваги і по напруженню мязів її ніг, що вона розсліджувала отвір у кожному напрямку. Несподівано застогнала, похилилась до нього і прошептала: „Нема надії!"